

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра державного управління, документознавства та
інформаційної діяльності

06-14-169М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Бібліотека як мультисервісний центр»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Управління
інформаційними комунікаціями» спеціальності
029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
протокол № 2
від 19.10.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Бібліотека як мультисервісний центр» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Управління інформаційними комунікаціями» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» денної форми навчання [Електронне видання] / Мартинюк Г. Ф. – Рівне : НУВГП, 2021. – 17 с.

Укладач: Мартинюк Г. Ф., к.пед.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.н.держ.упр., проф., завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Керівник групи забезпечення: Цецик Я. П., к.і.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

© Г. Ф. Мартинюк, 2021
© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Теми практичних занять.....	5
2. Тематика практичних занять.....	6
3. Зміст практичних завдань.....	11
4. Завдання до модульних контрольних робіт.....	13
5. Методи контролю.....	14
6. Розподіл балів, що отримують студенти.....	15
7. Список рекомендованої літератури.....	15

ВСТУП

Практичні заняття обов'язкової дисципліни «Бібліотека як мультисервісний центр» розраховані на студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Метою викладання дисципліни: є підготовка фахівців гуманітарної сфери на рівні бакалавра, який вимагає сучасного розуміння сутності автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів та шляхів ефективного використання технічних засобів автоматизації у бібліотеці для якісного обслуговування користувачів.

Завдання навчальної дисципліни орієнтовані на набуття студентами системи знань, умінь та досвіду, що включають:

- знання про організацію бібліотечно-інформаційного обслуговування як систему послуг, які забезпечують користувачам доступ до документів та інформації;
- знання, уміння та досвід виконання технологічних процесів кожного виду бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів;
- основні поняття у сфері інформатизації бібліотечно-бібліографічних процесів;
- сучасний стан та перспективи впровадження автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів у вітчизняних та зарубіжних бібліотеках;
- практичні аспекти автоматизації технологічних процесів формування фондів та обслуговування користувачів.

У результаті вивчення курсу студенти повинні **уміти**: впроваджувати та використовувати комунікаційні технології у соціальних системах, мультимедійне забезпечення інформаційної діяльності, технології веб-дизайну та веб-маркетингу; поєднуватися мультимедійними технологіями для організації роботи з установами та організаціями;

характеризувати основні процеси бібліотечної діяльності і відділи, що нею займаються; застосовувати у професійній діяльності технології інформаційного менеджменту, створення і підтримки функціонування електронних бібліотек та архівів, методологію вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів.

1. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу «Бібліотека як мультисервісний центр»	2
2	Тема 2. Нормативно правові основи бібліотечно-інформаційного обслуговування	2
3	Тема 3. Соціальні функції бібліотек	2
4	Тема 4. Інноваційні технології обслуговування користувачів	2
5.	Тема 5. Діяльність бібліотек до надання доступу до мережових інформаційних ресурсів	2
6.	Тема 6. Організація роботи інтернет центру у бібліотеці	2
7.	Тема 7. Веб-сайти бібліотечно-інформаційних центрів.	2
8.	Тема 8. Навчання користувачів роботі з електронними ресурсами бібліотечно-інформаційного центру	2
9.	Тема 9. Імплементация зарубіжних інноваційних форм роботи бібліотеки як мультисервісного центру	2

10.	Тема 10. Формування інформаційної культури працівників бібліотечних установ	2
Разом		20

2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема. Предмет і завдання курсу «Бібліотека як мультисервісний центр»

Мета: ознайомити студентів з основними поняттями теми; основними інформаційними технологіями автоматизації бібліотечних мереж.

Питання для обговорення:

1. Які підходи до визначення поняття «бібліотечна установа» існують в науковій літературі?
2. Поясніть сутність понять: «мультимедіа», «сервісне обслуговування», «бібліотечна система», «інформаційно-комунікаційні технології».
3. За якими ознаками класифікують бібліотечні установи?
4. Яке соціальне призначення бібліотечних установ?
5. Назвіть типологічні риси національних бібліотек.
6. Назвіть типологічні риси універсальних і спеціальних бібліотек.

Практичне заняття № 2

Тема. Нормативно-правові основи бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Мета: ознайомити студентів з законодавчо-правовою базою курсу.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні Закони України, що регулюють діяльність бібліотек.
2. Як законодавчі новації впливають на роботу бібліотек?
3. Назвіть основні положення ЗУ «Про бібліотеки і

бібліотечну справу».

4. Розкрийте сутність основних понять ст. 1 ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу».

5. Які Ви знаєте нормативні Акти України в бібліотечній галузі.

Практичне заняття № 3

Тема. Соціальні функції бібліотечних установ.

Мета: ознайомити студентів з основними соціальними функціями бібліотечних установ. Ознайомити з еволюцією поглядів бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки.

Питання для обговорення:

1. Місце соціальних функцій бібліотек у вітчизняній теорії і практиці.
2. Розкрийте погляди бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотек (К. Абрамов, М. Васильченко, М. Карташов, Р. Мотульський, К. Селіверстова, С. Сірополко, В. Скворцов, М. Слободяник, А. Соколов, Ю. Столяров, В. Фірсов, І. Фрумін та ін.).
3. Яким чином взаємодіють бібліотеки з інформаційними установами, науковими, навчальними, культурно-освітніми закладами, громадськими організаціями, благодійними фондами, комерційними структурами, приватними особами, меценатами і спонсорами.

Практичне заняття № 4

Тема. Інноваційні технології обслуговування користувачів

Мета: з'ясувати специфіку інформаційного обслуговування користувачів за допомогою мультимедійних технологій

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність понять: інновація, інформаційне обслуговування, мультимедійні технології, технічні засоби, хмарні сервіси, електронна книга.
2. Назвіть основні види інноваційних послуг у бібліотеці.

3. Назвіть переваги запровадження інноваційних форм обслуговування над традиційними.
4. Чим відрізняється обслуговування користувачів в автоматизованому режимі над традиційним.
5. Що таке бібліотечна інновація?
6. Виокреміть мобільні бібліотечні послуги.

Практичне заняття № 5

Тема. Діяльність бібліотек до надання доступу до мережевих інформаційних ресурсів.

Мета: ознайомити студентів з еволюцією розвитку інтернет доступу як бібліотечної послуги.

Питання для обговорення:

1. Назвіть документи, що регламентують діяльність бібліотек з надання доступу до мережевих інформаційних ресурсів.
2. Сформулюйте перелік нових видів послуг, які надають бібліотеки на основі використання комп'ютерних технологій.
3. Назвіть види мережевих документів за Т. Майстровичем.
4. Охарактеризуйте досвід роботи публічних бібліотек з надання доступу до мережі Інтернет.
5. Охарактеризуйте бібліотечні корпоративні мережі та їх призначення.

Практичне заняття № 6

Тема. Організація роботи Інтернет-центру у бібліотеці

Мета: ознайомити студентів з організацією роботи Інтернет-центру у бібліотеці та методичним підходами до надання інформаційно-консультаційних послуг

Питання для обговорення:

1. Яка мета діяльності інтернет-центрів у бібліотечних установах?
2. Охарактеризуйте досвід відомих Вам бібліотек з надання

- доступу до ресурсів Інтернет.
3. Опишіть організацію роботи Інтернет-центру у бібліотеці.
 4. Назвіть організаційні та методичні підходи до надання інформаційно-консультаційних послуг.
 5. Пригадайте правила користування Інтернет-центром у бібліотеці.
 6. Назвіть підходи до планування діяльності бібліотеки за умови існування Інтернет-центру.

Практичне заняття № 7

Тема. Веб-сайти бібліотечно-інформаційних центрів

Мета: ознайомити студентів з Веб-сайтами бібліотеки і вимогами до його контенту та дизайну

Питання для обговорення:

1. Дайте характеристику новітнім формам роботи бібліотеки за допомогою Веб-сайту.
2. Класифікація інтернет-сайтів за метою, витратами, терміном розробки.
3. Типологія інтернет-сайтів А. Калмикова та Л. Коханової.
4. Поділ інтернет-сайтів О. Коцарєвим.
5. Назвіть критерії оцінювання інтернет-сайтів.
6. Охарактеризуйте організацію зворотного зв'язку з читачами: гостьова книга, форум, чат.

Практичне заняття № 8

Тема. Навчання користувачів роботі з електронними ресурсами бібліотечно-інформаційного центру

Мета: ознайомити студентів з методикою навчання користувачів у роботі з електронними ресурсами бібліотеки

Питання для обговорення:

1. Які підходи до формування контингенту користувачів, що можуть проходити навчання.
2. Назвіть види індивідуальних та групових занять.
3. Які цілі навчання користувачів у роботі з електронними

ресурсами?

4. Назвіть основні принципи групового навчання користувачів.

5. В чому полягає розробка змісту навчання користувачів бібліотеки?

6. Охарактеризуйте підходи до навчання користувачів з особливими потребами.

Практичне заняття № 9

Тема. Імплементация зарубіжних інноваційних форми роботи бібліотеки як мультисервісного центру

Мета: ознайомити студентів з особливостями зарубіжних інноваційних форм роботи з користувачами та можливостями впровадження їх у практику роботи вітчизняних бібліотек

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте досвід роботи бібліотек зарубіжних країн з користувачами.
2. Зробіть порівняльну характеристику зовнішнього середовища інтернет-центрів зарубіжних і вітчизняних бібліотек.
3. Як в зарубіжних бібліотеках здійснюється інформаційна підтримка навчальних процесів?
4. Охарактеризуйте досвід організації комп'ютеризованих місць до Інтернету в бібліотеках інших країн.
5. Проаналізуйте інноваційні форми роботи бібліотек світу.

Практичне заняття № 10

Тема. Формування інформаційної культури працівників бібліотечних установ

Мета: ознайомити студентів з особливостями формування інформаційної культури працівника бібліотечної установи

Питання для обговорення:

1. Що таке інформаційна культура?
2. Як Ви розумієте сутність поняття «інформаційна

- культура працівника бібліотеки».
3. Поясніть сутність понять: інформаційна грамотність та інформаційне суспільство.
 4. Назвіть відомі Вам праці бібліографів про інформаційну культуру.
 5. Напишіть есе на тему : «Роль бібліотек у підвищенні інформаційної культури».

3. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1.

Охарактеризуйте правовий статус, компетенцію, принципи діяльності публічних бібліотек.

Завдання 2.

Ознайомтеся із загальними положеннями Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу». Зробіть конспект Ст. 11, Розділу VI (Ст. 19, Ст. 20) .

Завдання 3.

Складіть термінологічний словничок з менеджменту бібліотеки, використавши офіційні, довідкові, виробничо-практичні та навчальні видання.

Завдання 4.

Заповніть матрицю для визначення місії бібліотеки. Результати подайте в таблиці.

Користувачі бібліотеки	Потреби, інтереси користувачів	Послуги бібліотеки	Результати послуг для користувачів	Цінності

Завдання 5.

Заповнити матрицю для розробки стратегічного плану. Результати представити в таблиці.

1	Формулювання місії бібліотеки	
2	Аналіз пройденого шляху	
3	Формування бачення майбутнього бібліотеки	

4	Аналіз сильних і слабких сторін бібліотеки	
5	Аналіз значущого оточення	
6	Аналіз перешкод та їх причини	
7	Розробка стратегії розвитку	
8	Планування дій	

Завдання 6.

Характеристика інтернет-ресурсів з проблеми «Програмний і проектний підходи до розвитку бібліотечної сфери». Результати представити в таблиці.

№ п/п	Назва сайту (назва ресурсу, заголовок з екрану)	Електронна адреса, режим доступу	Рік створення	Характеристика ресурсу (короткий опис та коментар)

Завдання 7.

Складіть словник основних термінів і понять дисципліни.

Завдання 8.

Розробіть модель інформаційного та комунікаційного забезпечення бібліотечних установ.

Завдання 9.

Охарактеризуйте Веб-сайт наукової бібліотеки м. Рівне (на вибір).

Завдання 10.

Опрацюйте наукові, методичні матеріали, у яких висвітлено вітчизняний і зарубіжний досвід організації роботи електронної бібліотеки.

Завдання 11.

Розробіть презентацію заходу у бібліотеці.

Завдання 12.

Опишіть методику організації публічного заходу.

Завдання 13.

Опишіть методику організації книжкової виставки.

Завдання 14.

Підготуйте прес-реліз про навчальний семінар.

Рекомендована послідовність виконання завдання: 1) вибрати тему навчального семінару (наприклад, тема «Інтернет-технології в бібліотеках» в межах підвищення кваліфікації бібліотекарів ЦБС); 2) вказати ЗМІ, для якого розробляється прес-реліз; 3) вказати всі необхідні реквізити; 4) придумати заголовок; 5) сформулювати текст.

Завдання 15.

Заповніть матрицю створення нових моделей соціального та міжнародного партнерства бібліотеки. Результати представити в таблиці.

Ознаки	Модель соціального партнерства	Модель міжнародного партнерства

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Наукове визначення основних понять дисципліни.
2. Основні положення Закону «Про бібліотеки і бібліотечну справу».
3. Різні стилі менеджменту: менеджмент як наука, менеджмент як мистецтво.
4. Функції менеджменту: планування, організація, управління та контроль.
5. Ефективність автоматизованих бібліотечно-інформаційних технологій.
6. Електронний каталог в процесі автоматизації бібліотек.
7. Електронна доставка документів як форма обслуговування.
8. Проблеми і перспективи автоматизації бібліотек.
9. Стратегічне планування, його функції.
10. Етапи стратегічного планування.

11. SWOT-аналіз.
12. Операційний менеджмент у бібліотеці.
13. Бібліотека, як об'єкт автоматизації.
14. Характеристика змісту операційної стратегії бібліотек.
15. Сутність проектного підходу до управління бібліотечною установою.
16. Проект розвитку бібліотеки як один із засобів отримання позабюджетних коштів.
17. Типи проектів (бізнес-проекти, наукові проекти, некомерційні проекти), їхні особливості.
18. Персонал інтернет-центрів. Основні принципи раціонального використання персоналу.
19. Обслуговування читачів з використанням ресурсів інтернет-центру як стандартна бібліотечна послуга.
20. Сервіси Інтернет в діяльності бібліотекаря.

5. Методи контролю

Оцінювання завдань поточного контролю проводиться з розрахунку від 0 до 100 балів.

Основними методами оцінювання є аналіз усних відповідей, виконання практичних задач, тестування, перевірка письмових завдань.

Оцінювання виконаних завдань, у тому числі творчого характеру, здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										M1	M2	Су- ма
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	20	20	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90–100	відмінно
82–89	добре
74–81	
64–73	
60–63	задовільно
35–59	
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7.Рекомендована література

Основна

1. Вобленко Ю. Ф. Формування інформаційної культури в бібліотеці : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 17.00.08. Київ. держ. ін-т культури. К., 1998. 17 с.
2. Ісаєнко О. О. Інноваційні бібліотечні технології інформаційного обслуговування [Текст] : [монографія]; НАН України, Нац.б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2011. 157 с.
3. Кунанець Н. Е. Інформаційно-бібліотечне

обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність [Текст]: монографія; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Гал. вид. спілка, 2013. 439 с.

4. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій : монографія. К., 1995. 268 с.

5. Хімч Я. О. Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек : посіб. для бібліотекарів за програмою підвищ. кваліфікації. УБА, НАКККиМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. Київ : Самміт-книга, 2012. 88 с.

6. Шевченко І. О. Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці : посіб. для бібліотекарів за програмою підвищ. Кваліфікації. УБА, НАКККиМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. Київ : Самміт-книга, 2012. 76 с.

Додаткова

1. Артамонова С. Нове і традиційне (Бібліотечно-інформаційне обслуговування в ДНАББ) [Текст]. *Бібл. вісн.* 1999. № 3. С. 25–27.

2. Васильченко С. Бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з обмеженими можливостями . *Бібл. вісн.* 2002. № 1. С. 37–41.

3. Гриценко Н. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів у ЦНСГБ УААН [Текст]. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. 2003. Вип. 11. С. 583–585.

4. Добко Т. В. Бібліографічна довідка в системі довідково-бібліографічного обслуговування : практ. посіб. НАН України, Нац. б-ка ім. В. І. Вернадського. Київ, 2004. 91 с.

5. Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія: зб. тест. завдань для комплекс. перевірки знань студентів [Текст]. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 280 с.

6. Кунанець Н. Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування

користувачів з особливими потребами: історія та сучасність [Текст]: монографія; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Гал. вид. спілка, 2013. 439 с.

7. Туровська Л. О. Особливості бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів-гуманитаріїв [Текст]. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського: зб. наук. пр. Київ, 2002. Вип. 9. С. 129–136.

8. Шемаєва Г. Концептуальні підходи до створення системи інформаційно-бібліотечного обслуговування галузі [Текст]. *Вісн. Кн. палати*. 1999. № 3. С. 17–19.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство культури України. URL: офіц. веб-сайт. URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>.

2. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» URL: [офіц. сайт]. URL: <http://www.ukrbook.net>.

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні інформаційні ресурси НБУВ URL : [офіц. сайт]. – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

4. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. URL: <http://www.nplu.org>.

5. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка [Електронний ресурс]: [офіц. сайт]. URL: <http://library.kubg.edu.ua>

6. Українська бібліотечна асоціація [Електронний ресурс]: [офіц. сайт]. URL: <http://www.ula.org.ua/ua>